

UJEDINJENE NACIJE

Međunarodni rezidualni mehanizam za krivične sudove

Međunarodni rezidualni mehanizam za krivične sudove (Mehanizam) osnovao je Savjet bezbjednosti Ujedinjenih nacija 22. decembra 2010. da nastavi nadležnosti, prava, obaveze i ključne funkcije Međunarodnog krivičnog suda za Ruandu (MKSR) i Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) nakon okončanja njihovih mandata.

OBRAĆANJE

PRESEDNIK

(Isključivo za medije. Nije zvaničan dokument)

Arusha, Hag, 11. decembar 2018.

Obraćanje Savetu bezbednosti Ujedinjenih nacija sudija Theodor Meron predsednik Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične sudove 11. decembar 2018.

* * *

Gospodine predsedniče, ekscelencije:

Tokom proteklih šest meseci, uprkos problematičnoj budžetskoj situaciji i mnoštvu operativnih posledica te situacije, Mehanizam je nastavio da ostvaruje značajne korake u vršenju i okončanju mandata koji mu je ovaj Savet poverio. Od pružanja ključne pomoći nacionalnim pravosudnim sistemima, do sistematičnog čuvanja materijala u arhivima, i od kontinuirane zaštite ranjivih žrtava i svedoka do izvršenja kazni na dva kontinenta, Mehanizam i njegovi zaposleni su s nepokolebljivim optimizmom nastavili obavljanje ključnih rezidualnih funkcija nasleđenih od međunarodnih krivičnih sudova koji su mu prethodili. U tom kontekstu, želeo bih da odam posebnu počast sekretaru Mehanizma, g. Olufemiju Eliasu, na njegovom vođstvu, postojanom integritetu i odličnom rukovođenju našom institucijom tokom ovog izazovnog perioda.

Mehanizam je prošao kroz nekoliko prelomnih događaja u periodu na koji se izveštaj odnosi. Nakon iscrpnih internih i eksternih konsultacija, Mehanizam je usvojio Pravilnik o pritvoru koji uređuje pitanja u vezi s pritvorom kako u Arushi, tako i u Hagu. Taj pravilnik, zajedno s povezanim pravilima, stupio je na snagu prošle sedmice. Zajedno s nedavnim izmenama i dopunama Pravilnika o postupku i dokazima i kontinuiranim razmatranjem i preispitivanjem drugih smernica koje se odnose na širok spektar pravosudnih i nepravosudnih aktivnosti, usvajanje Pravilnika o pritvoru odslikava nepokolebljivo nastojanje Mehanizma da iznađe načine da unapredi svoje metode i rad, te služi kao uzor za sudove u drugim pravosudnim sistemima. Aktivnosti Mehanizma u ovom pogledu su imale velike koristi od angažmana i preporuka Službe Ujedinjenih nacija za unutrašnji nadzor tokom procesa ocene rada Mehanizma koji je završen proteklog proleća, kao i u kontekstu redovnog revizorskog nadzora.

Još jedan značajan događaj – Mehanizam je održao svoj prvi sudski pretres u novoj, namenski izgrađenoj sudnici u Arushi u septembru. Ovaj pretres – prvo stupanje pred sud pet osoba u predmetu *Turinabo i drugi* - novom predmetu za nepoštovanje suda – odvijao se neometano, što je zasluga izuzetnih napora g. Elias i njegovog tima, kao i neprocenjive saradnje Vlade Ruande u izvršavanju naloga za hapšenje i prebacivanje ovih optuženih. Ovaj

Služba za odnose s javnošću

Arusha, Tel.: +255 (0)27 256 5376

Haag, Tel.: +31 (0)70 512 5691

Email: mict-press@un.org

Pratite nas na [Facebooku](#), [Twitteru](#), [YouTubeu](#), [LinkedInu](#)

www.irmct.org

događaj takođe pokazuje spremnost Mehanizma za situaciju kada preostali optuženi pred MKSR koji su u bekstvu budu uhapšeni.

Gospodine predsedniče, ekscelencije:

Nadao sam se da ću biti u prilici da danas ovde pred vama najavim još jedan značajan događaj, ovog puta u postupku protiv Radovana Karadžića, jer je izricanje presude u tom predmetu bilo predviđeno ovog meseca, značajno ranije nego što je prethodno bilo najavljeno. Međutim, kao što možda znate, došlo je do izmena u sastavu Žalbenog veća i u predmetu *Karadžić*, kao i u postupku protiv *Ratka Mladića* nakon zahteva za izuzeće određenih sudija, uključujući i mene.

Žao mi je da više nisam u poziciji da dovedem predmet *Karadžić* do okončanja, kao što mi je bio cilj. Pa ipak, kao što je navedeno u mojoj odluci da se povučem iz veća u tom predmetu, premda bih, da sam ostao član veća u tom predmetu, nastavio da presuđujem nepristrasno, smatrao sam da je u interesu pravde da se povučem iz tog predmeta kako ne bih dozvolio da postupak izuzeća koji bi usledio poremeti tok žalbenog postupka u tom predmetu. Zadovoljstvo mi je da obavestim ovaj Savet, da se, uprkos izmenama u sastavu veća, izricanje presude Žalbenog veća u predmetu *Karadžić* očekuje u prvom tromesečju 2019, kratko nakon prethodno predviđenog termina.

U međuvremenu, u predmetu *Mladić*, podnošenje podnesaka u ovom postupku je nedavno završeno. Očekuje se da izmene u sastavu veća u ovom predmetu neće odgoditi izricanje presude, koje je, pre postupka podnošenja podnesaka, bilo predviđeno do kraja 2020. godine.

Tokom perioda na koji se izveštaj odnosi došlo je do neočekivanog razvoja događaja u postupku preispitivanja presude u predmetu protiv Augustina Ngirabatwarea, zbog odgađanja pretresa koji je bio zakazan za septembar. Pretres je odgođen na zahtev g. Augustina Ngirabatwarea, u svetlu materijala obelodanjenog nakon hapšenja petoro optuženih u predmetu *Turinabo i drugi* i nedavno je ponovo je zakazan.

Postupak se vodi i u vezi s brojnim pretpretresnim pitanjima u novom postupku u predmetu *Turinabo i drugi* pred sudijom pojedincem, koji je prošle sedmice izdao odluku kojom je odbio prosleđivanje predmeta nacionalnom pravosuđu. U drugom postupku zbog nepoštovanja suda, u predmetu protiv *Petra Jovića i Vjerice Radete*, sudija pojedinac je odobrio takvo prosleđivanje nacionalnom pravosuđu, a žalba na tu odluku se trenutno nalazi pred Žalbenim većem. U međuvremenu, ponovno suđenje Jovici Stanišiću i Franku Simatoviću odvija se prema predviđenoj dinamici, kao i rad koji sudije Mehanizma obavljaju u vezi s nizom manjih, *ad hoc* zahteva, vezanih za razna pitanja – od zaštite ranjivih žrtava i svedoka do pristupa poverljivom materijalu.

U tom smislu bih želeo da istaknem svoju duboku zahvalnost svojim kolegama sudijama na posvećenosti našem radu i našoj instituciji. Takođe bih želeo da izrazim zahvalnost ovom Savetu na njegovim naporima da se trenutno upražnjena mesta na spisku sudija Mehanizma u pripravnosti ekspeditivno popune.

* * *

Gospodine predsedniče, ekscelencije:

Dok svoje poslednje sedmice kao predsednik provodim u konsultacijama sa svojim naslednikom i preduzimam sve korake kako bi se obezbedilo neometano prenošenje funkcije predsednika na mog prijatelja i kolegu, sudiju Carmela Agiusa, takođe sam imao priliku da zastanem i osvrnem se na sve što je postignuto tokom gotovo sedam godina koliko sam obavljao funkciju predsednika ove institucije.

Ne bi bilo ljudski kada ne bi bilo stvari zbog kojih žalim. Žao mi je, naravno, da presuda Žalbenog veća u predmetu *Karadžić* neće biti izrečena za vreme mog mandata kao predsednika, i što odluka o izuzeću sudija u predmetu *Mladić* predstavlja odstupanje od ustaljene sudske prakse.

Takođe mi je žao što nije pronađeno adekvatno i održivo rešenje za premeštanje oslobođenih lica i lica puštenih na slobodu u Arushi, uprkos najboljim naporima koje smo moje kolege i ja uložili, kao i angažmanu članova ovog Saveta po tom pitanju. Za definitivno rešavanje ovog problema od osnovnog su značaja trajna usredsređenost ovog Saveta i saradnja ključnih država članica.

Takođe mi je žao što, uprkos najboljim namerama i dobroj volji, još uvek nismo uspostavili potpunu harmonizaciju procedura u dva ogranka Mehanizma. Naš cilj, od samog početka, je bio da imamo jednu, objedinjenu instituciju na dva kontinenta, i premda je taj cilj ostvaren u velikom broju aspekata, izazovi još uvek postoje i moguće je da će ih i dalje biti u narednom periodu.

Neminovno je, na više načina, da pojedine sudske odluke naiđu na negativne reakcije, pogotovo kada se te odluke odnose na kontroverzna pitanja. Ja sam se, pri donošenju pravnih odluka, uvek rukovodio, i uvek ću se rukovoditi pravom i dokazima, ništa manje, i ništa više. Pa ipak, žao mi je što su neke od mojih odluka po pitanjima kao što su prevremeno puštanje na slobodu izazvale bol i zabrinutost žrtava i njihovih zajednica. U tom pogledu, detaljno sam se osvrnuo na pitanja pomenuta na plenarnoj sednici Saveta bezbednosti proteklog juna i preduzeo sam konkretne korake kako bih odgovorio na pitanja pomenuta u Rezoluciji 2422 (2018) Saveta bezbednosti, poput poziva određenim osuđenim licima da preuzmu određene obaveze i da ih se pridržavaju ukoliko im se odobri prevremeno puštanje na slobodu, uz istovremeno obezbeđivanje osnovne pravičnosti i kontinuiranog pridržavanja pravnih okvira kojima je uređen rad Mehanizma.

Ja i dalje duboko žalim zbog toga što nije pronađeno drugačije i bolje rešenje situacije u kojoj se nalazi moj bivši kolega, sudija Aydin Sefa Akay. U vreme kada se svet suočava sa duboko uznemirujućim tendencijama u vezi s potkopavanjem nezavisnog sudstva i slabljenjem vladavine prava, mi u Ujedinjenim nacijama jednostavno ne možemo sebi priuštiti da budemo bilo šta drugo osim primera drugima kad je reč o postupanju u slučajevima ometanja sudijske nezavisnosti i preduzimanja aktivnosti koje su u suprotnosti s imunitetom koji nude Ujedinjene nacije. U najmanju ruku, od presudne je važnosti da se definišu pravični i transparentni postupci za utvrđivanje da li je neki predlog da se nekom sudiji ne produži mandat u skladu s temeljnim principima vladavine prava.

Međutim, uz sve te stvari zbog kojih žalim, takođe sam izuzetno ponosan na to što je postignuto na Mehanizmu i što je sâm Mehanizam postigao tokom proteklih gotovo sedam godina. Dok sam ja bio predsednik, osnovan je Mehanizam, usvojen je prvi Pravilnik o postupku i dokazima, sudije su položile zakletvu, i ogranci u Arushi i Hagu su počeli s radom. Uspostavljeni su sistemi i procedure za podršku sudijama dok obavljaju pravosudni rad bez ličnog prisustva i u više navrata revidirani i usklađeni, što odlikava našu kontinuiranu posvećenost poboljšanju, efikasnosti i ekonomičnosti. Uspostavljen je širi pravni i regulatorni okvir za Mehanizam, koji je takođe bio i dalje će biti predmet izmena i unapređivanja. Šta više, moje kolege sudije i ja smo usvojili kodeks profesionalnog ponašanja sudija koji predstavlja prekretnicu, nešto što naši prethodnici nikada pre nisu uradili, i nastavljamo da revidiramo taj kodeks kako bi uključio disciplinske procedure, što odražava važnosti pozivanja na odgovornost u svim aspektima našeg rada.

Za vreme mog mandata i uz punu saradnju s kolegama sa MKSR i MKSJ, odgovornost za pravosudne aktivnosti, kao i za nepravosudne rezidualne funkcije je prenesena sa ta dva međunarodna suda na Mehanizam i neometano se izvršava u skladu s najvišim standardima. Mehanizam je preduzeo potrebne korake kako bi samostalno funkcionisao, bez pomoći institucija čiji je naslednik, i kako bi razvio sopstvene administrativne kapacitete koji pokrivaju širok spektar funkcija i zadataka. U međuvremenu je doneto na stotine i stotine sudskih odluka koje se odnose na zahteve širokog raspona, i preduzeti su svi mogući napori kako bi se obezbedilo da se pravosudni rad

izvršava blagovremeno i uz ostvarivanje ušteta, u skladu s vizijom ovog Saveta o našoj instituciji. Štaviše, pokazali smo da novi model po kojem sudije rade bez ličnog prisustva može funkcionisati efikasno i ekonomično, uz puno poštovanje ispravne zakonske procedure.

Međutim to nije sve. Zahvaljujući izuzetnoj velikodušnosti Vlade Ujedinjene Republike Tanzanije i angažovanju lokalnih kompanija, Mehanizam je bio u stanju da izgradi novi, minimalistički objekat u Arushi, u skladu s mandatom institucije da bude mala i efikasna. U tom novom objektu uspostavili smo značajnu tradiciju tako što smo bili domaćin sudskog kolokvijuma za nacionalne, regionalne i međunarodne sudije, organizovali posete velikog broja raznih zvaničnika koji nastoje da uče iz naše prakse, i započeli tradiciju godišnjeg skupa koji približava međunarodne i regionalne organizacije u Arushi tamošnjoj lokalnoj zajednici. Takođe rukovodimo jednom od vodećih pravnih biblioteka u regionu i omogućavamo pristup toj biblioteci.

Velika su i postignuća u našem ogranku u Hagu, kako u samom objektu u tom gradu, tako i kroz saradnju s udruženjima žrtava i novootvorenim Informativnim centrom o MKSJ u Sarajevu. Tokom nedavne posete području bivše Jugoslavije, sastao sam se s visokim zvaničnicima vlada Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Srbije, i zadovoljan sam saradnjom koju sam dobio na više frontova, uključujući i posebno pozitivne indikacije dobijene i u Hrvatskoj i u Srbiji, u vezi s osnivanjem informativnih centara u tim državama. I naravno, u oba ogranka nastavljamo ostvarivanje velikog napretka u omogućavanju pristupa pravosudnim spisima i ključnoj praksi uspostavljenoj na dva međunarodna suda čiji smo naslednik.

Sve to vreme, mojim kolegama i meni prioritet je bio da izgradimo jednu uzornu instituciju Ujedinjenih nacija, koja će biti primer toga šta jedan međunarodni krivični sud može i treba da bude. Naš kadrovski sastav, koji čine osobe iz preko 70 država širom sveta, u više navrata je prevazišao cilj generalnog sekretara da se uspostavi rodna jednakost. Svojim profesionalizmom i talentom, svojom snalažljivošću i fleksibilnošću, ti kadrovi su od neprocenjive važnosti u stvaranju onoga što je Mehanizam danas.

U tom kontekstu, želeo bih da posebno pozdravim gđu. Gabrielle McIntyre, šeficu mog kabineta i glavnog pravnog savetnika na Mehanizmu od njegovog osnivanja, i šeficu kabineta predsednika MKSJ duže od jedne decenije. Kao visoki zvaničnik MKSJ od 2004. godine, imala je ključnu ulogu u osmišljavanju i stvaranju Mehanizma, i dokazala se kao dragocen kolega i lider na Mehanizmu tokom celokupnog postojanja institucije. Duboko sam zahvalan njoj, njenoj zamenici, gđi Willow Crystal, kao i svim izuzetnim službenicima Mehanizma koji tu instituciju čine onim što je ona danas.

* * *

Gospodine predsedniče, ekscelencije:

Završavajući svoje obraćanje, nadam se da ćete mi dopustiti da za kraj iznesem svoja lična razmišljanja.

Moguće je da sam među poslednjim osobama koje se pojavljuju pred ovim Savetom koje su preživjele Holokaust. Ne govorim lako ni često o ovom periodu svog života, periodu tokom kojeg su mnogi od mojih najbližih ubijeni. Međutim želeo sam da se prisetim toga danas zbog toga što su strahote Holokausta i Drugog svetskog rata u širem smislu dovele do toga gde se nalazimo danas. Upravo je iskustvo "strahota rata" i "neiskazane patnje" koju su oni doneli podstaklo narode sveta da se ujedine u zajedničkom pozivu da se ponovo uspostavi vera u temeljna ljudska prava, ljudsko dostojanstvo i vrednost pravde i vladavine prava kroz osnivanje Ujedinjenih nacija. Upravo to iskustvo je dovelo do Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, čiju 70-godišnjicu smo upravo juče proslavili. I na mnogo načina odjeci svega ovoga su doveli do osnivanja MKSR i MKSJ, pionirskih institucija modernog doba međunarodnog krivičnog pravosuđa.

Danas, govoreći o radu Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične sudove, često pominjemo da je važno imati u vidu važnost naučenih lekcija. Ali i sam Mehanizam, dok nastavlja dragoceno nasleđe *ad hoc* međunarodnih sudova, predstavlja simbol lekcija koje su naučile prethodne generacije. On je simbol onoga do čega nam je stalo: poštovanja vladavine prave, osnovne pravičnosti i pravde i pridržavanja najviših principa i naših obaveza koje iz toga proizilaze. On podseća na nit zbivanja u ljudskoj istoriji, nit koja povezuje naš današnji rad sa onim mračnim danima nezamislive okrutnosti i haosa Drugog svetskog rata. On podseća da niko ne sme da bude nemi posmatrač genocida i drugih kršenja međunarodnog prava, ili poricanja da su oni počinjeni. On danas podseća na brojne generacije, od onih u Poljskoj, tokom mog detinjstva, do onih u bivšoj Jugoslaviji i Ruandi i mnogim drugim mestima širom sveta, koje su, suočene s užasnim zverstvima, jasno stavile do znanja: *nikada više*.

Moramo se pridržavati tih lekcija, da nas ne bi snašla užasna sudbina da moramo ponovo da ih učimo. Svi vi prisutni, kao lideri, kao i Savet u celini, od presudne ste važnosti u tom pogledu, sada kada vam moja generacija predaje baklju.

* * *

Gospodine predsedniče, ekscelencije:

Ponizno i duboko sam zahvalan na podršci koju su članovi ovog Saveta pružili tokom mog mandata predsednika Mehanizma i pre toga, kao predsednika MKSJ, kao i za podršku koju ovaj Savet pruža i nastavlja da pruža samom Mehanizmu. Hvala vam.

****